

Is er leven na de dood?

Johan Braeckman

www.johanbraeckman.be

“Ik heb onophoudelijk
geprobeerd om niet te
ridiculiseren, noch te
betreuren of te
verachten, maar om te
begrijpen.”

NEW YORK TIMES BESTSELLER
MORE THAN 4 MILLION COPIES SOLD

A TRUE STORY
of DEATH AND LIFE

90 MINUTES IN HEAVEN

DON PIPER
WITH CECIL MURPHEY

#1 New York Times Bestseller

PROOF of HEAVEN

*A Neurosurgeon's Journey
into the Afterlife*

EBEN ALEXANDER, M.D.

TODD BURPO
with GUY VINCENT

Heaven is for
Real

A Little Boy's Astonishing Story of His Trip to Heaven and Back

10 TRENDS THAT WILL CHANGE THE WORLD • A WOMAN'S PLACE IS IN POLITICS

Ode

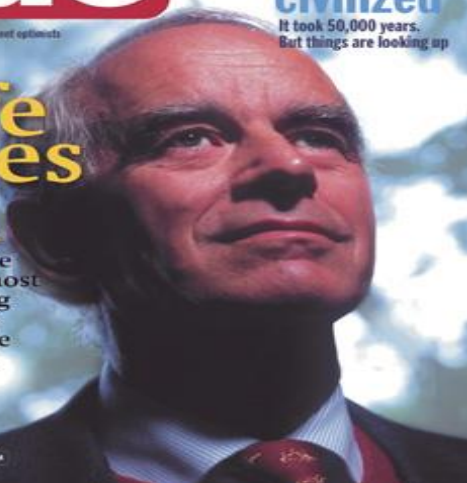
For intelligent optimists

Getting civilized

It took 50,000 years.
But things are looking up

Life goes on

One of the world's most intriguing scientists proves the existence of a soul

www.ode magazine.com

Copyrighted Material

EVIDENCE of the AFTERLIFE

LARGEST NDE STUDY EVER CONDUCTED REVEALS PROOF OF LIFE AFTER DEATH

THE SCIENCE OF
NEAR-DEATH EXPERIENCES

JEFFREY LONG, MD
with PAUL PERRY

Copyrighted Material

OCTOBER 16, 2011
Newsweek

HEAVEN IS REAL

A DOCTOR'S
EXPERIENCE OF
THE AFTERLIFE

mogelijke antwoorden

Een bewijsbaar “neen” lijkt niet mogelijk (‘You can’t prove a negative’), maar de waarschijnlijkheid kan worden ingeschat.

Een positief, bewijsbaar antwoord: in principe wel mogelijk.

We kunnen niets met zekerheid besluiten, maar we kunnen wel de argumenten pro en contra evalueren.

Klemtoon voordracht: evaluatie positieve antwoorden met een empirisch karakter.

**Buitengewone beweringen:
nood aan buitengewone
bewijzen.**

vooraf

- “leven” & “dood”: lastige termen.
- Dood: meerdere omschrijvingen, eerder continuüm. (belangrijk in kwesties zoals bijna-doodervaringen e.d.)
- Lezing gaat over de vraag of er “leven” na de onbetwistbare, ondubbelzinnige dood is.

- Leven: orde, negatieve entropie, erfelijkheid, reproductie, metabolisme...: totaal in tegenstelling met “dood”.
- Als er “leven” na de dood is, dan geen “leven” in de ‘aardse’ & biologische zin (spoken reproduceren niet, zielen hebben geen honger of spijsvertering.)

**Eerder: continuïteit van mentale eigenschappen.
(geheugen, communicatie, bepaalde gevoelens en
ervaringen...)**

Men kan redeneren: er is leven na de dood, maar het is een onbewuste vorm van leven (op een andere plaats dan de aarde); of er is een terugkeer op aarde als onbewuste of andere levensvorm (cf. reïncarnatie).

Vgl. “vitalisme”: de *vis vitalis* komt terug “vrij” na de dood van het organisme.

“leven” in de betekenis van leven met bewustzijn & een “zelf”: de enige interessante vorm van leven na de dood?.

- Maar kan men gevoelens, gedachten, ervaringen... hebben zonder lichaam, in het bijzonder: zonder brein & zenuwstelsel?
- Universeel menselijke intuïtie (?): ja
- Dualisme (Plato, Descartes...)
- We denken voortdurend na over andere “geesten”, doen constant aan “mindreading”

- De doden die nog “leven”: zijn “geesten” zonder lichaam.
- Psychologisch is de vraag niet of er “leven” na de dood is, maar eerder waarom zo’n vraag “normaal” lijkt, en waarom we het concept niet volslagen absurd vinden, en films en series zoals *The Sixth Sense*, *The Ghost Whisperer*, *Poltergeist*... “begrijpelijk” en populair zijn.

- Een vaak gehoorde opvatting is dat het geloof in leven na de dood angst reduceert (*terror management theory*).
- Maar er blijkt geen verband te zijn tussen mensen hun doodsangst en geloof in het hiernamaals. Bovendien kan geloof in leven na de dood net ook angst teweegbrengen (zie bv. geloof in de hel)
- Wensdenken: ook betwistbaar (we wensen veel andere zaken, maar gaan er niet van uit dat ze waar zijn).
- Hiernamaalsopvatting: eerder “theory of mind” die spontaan “doorschiet”. Zelfs wie niet gelooft in hiernamaals plaatst “zichzelf” in het “niets”.

- We kunnen ons onze *eigen* dood niet voorstellen; we blijven ons voorstellen dat we ons niet-zijn *waarnemen*.
- Vgl. syndroom van Cotard: patiënten zijn ervan overtuigd dat ze dood zijn of niet bestaan, maar ze kunnen er zelf nog over reflecteren....
- Kortom: psychologisch continuïteitsdenken lijkt een typisch menselijke eigenschap.

- Ook kinderen die “atheïstisch” worden opgevoed denken dat dieren die plots doodgaan nog voelen, honger hebben, denken...
- Merk op: er blijkt geen spontaan geloof in een “hiernamaals” te zijn (hemel, hel, onderwereld...), maar wel in de continuïteit van het mentale leven – een “geest”, “ziel”, “spirit”... = “persoonspermanentie”.
- De stap naar een of andere vorm van hiernamaals is dan niet zo groot: de psychologische “entiteit” wordt in een ruimtelijke context gesitueerd.

- Mensen die geloven in de realiteit van persoonspermanentie en een hiernamaals denken over het algemeen niet verder na over het hoe & wat. Niettemin is er een intuïtief geloof in een fysieke verschijningsvorm: ik zal mijn grootmoeder “herkennen”, haar “zien” en “ervaren” als mijn grootmoeder. Maar heeft ze een menselijk lichaam? Is ze jong of oud? Naakt of aangekleed? (Het mentale lijkt ontologisch fundamenteel verschillend van het materiële en fysieke, maar we kleden het wel materieel aan – ook letterlijk.)
- Paradoxen en contradicties: de “ziel” is puur geestelijk, maar mensen die geloven in de realiteit van de hel denken dat men in de hel kan “branden” (maar niet kan opbranden?) en pijn kan ervaren; seksuele ervaringen in de hemel zijn ook lichamelijk (cf. zelfmoordterroristen & martelaars in de islam: zeventig maagden, overvloed aan eten en drinken, etc.)

Uiteenlopende visies op het menselijk lichaam na de dood

Mummificatie in Oude Egypte: hoop op permanente fysieke overleving.

Zoroastrisme: de beenderen van de doden zullen opnieuw met vlees worden aangekleed.

Jodendom: voorchristelijk: wederopstanding lichamen

Christendom: (Augustinus & Thomas) wederopstanding van de doden; in vorm en conditie als jongvolwassene.

Islam: overwegend geloof in continuïteit van het lichaam. (cf. problematiek orgaandonatie)

huidige mainstream wetenschappelijke visie

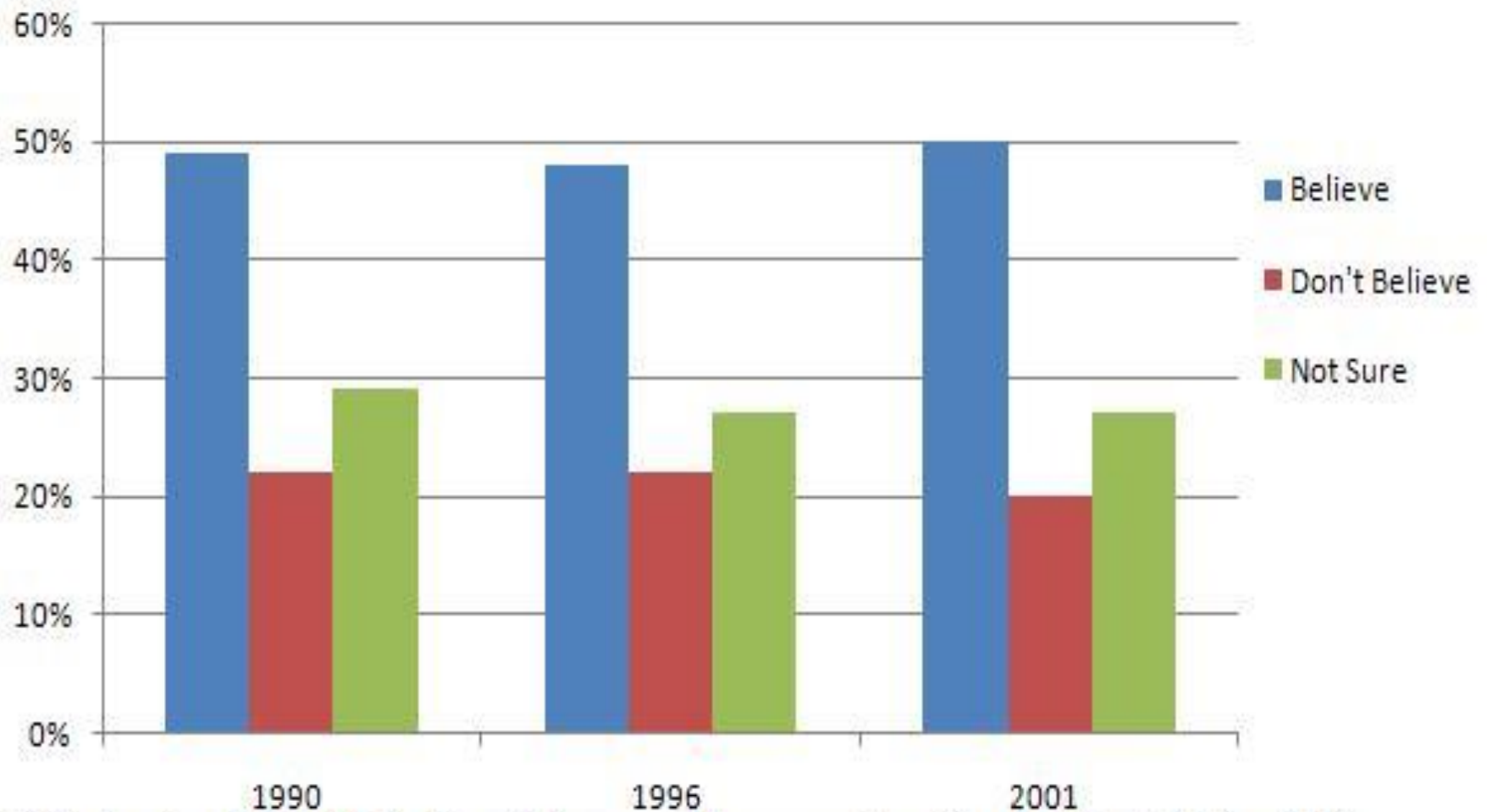
De “geest” is wat de hersenen doen. Bij de dood houden de hersenen (na een tijdje) op iets te doen. Het subjectieve idee dat de geest de dood overleeft is een psychologische illusie, die spontaan opduikt in levende, menselijke hersenen. Er zijn geen sterke argumenten voor filosofisch dualisme (wat niet wil zeggen dat we weten wat bewustzijn is.)

Informatie heeft een materiële of energetische drager nodig. Alle pogingen om het tegendeel hiervan aan te tonen – zie onderzoek parapsychologie; ESP – leverden tot op heden niets op.

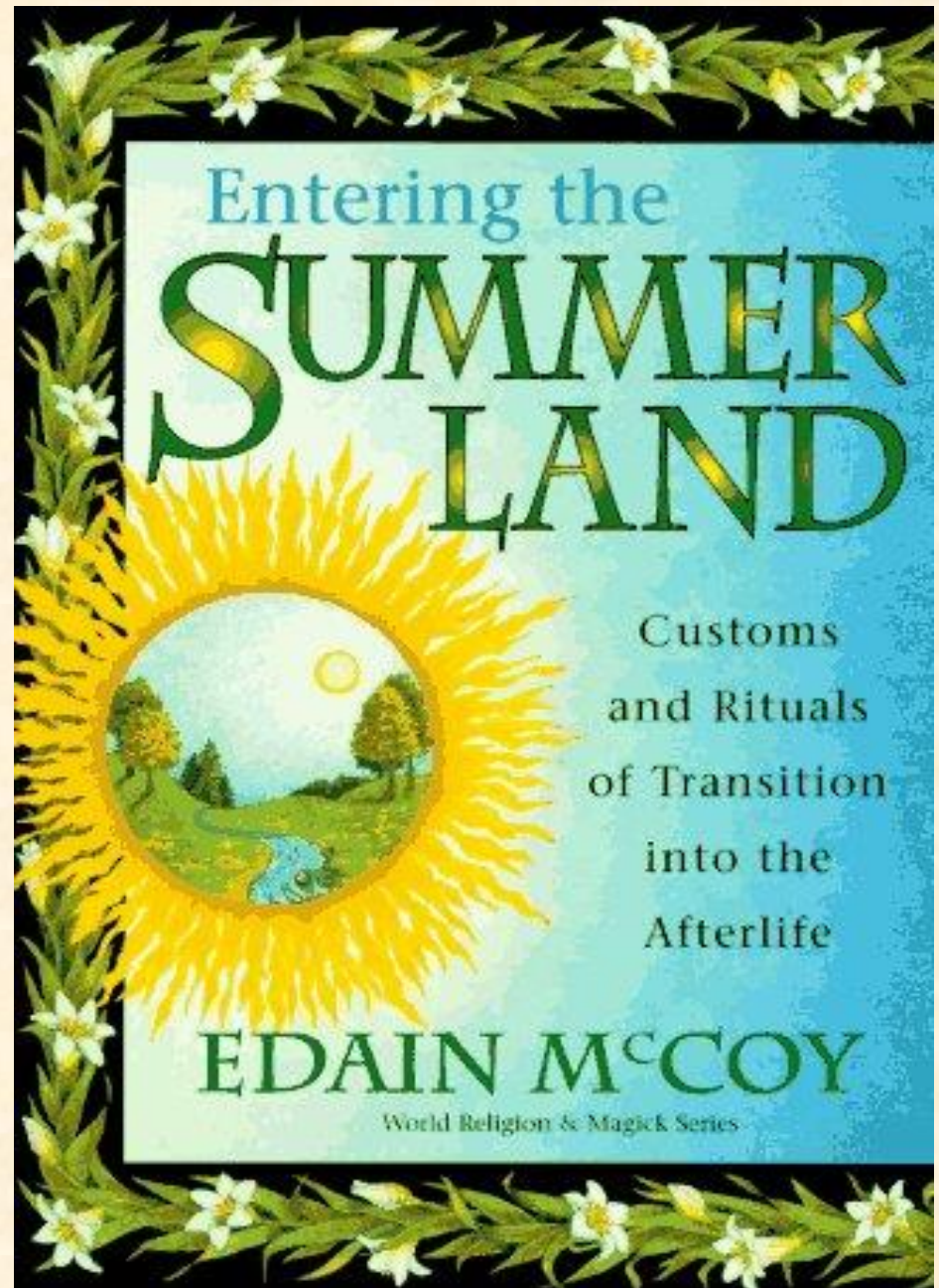

Belief in extrasensory perception (ESP) in 1990, 1996, and 2001

SOURCE: Americans' Belief in Psychic and Paranormal Phenomena Is up Over Last Decade (8 June 2001), <http://www.gallup.com/poll/4483/Americans-Belief-Psychic-Paranormal-Phenomena-Over-Last-Decade.aspx>

Er is een enorme literatuur en ontelbaar aantal websites gewijd aan “new age” (ook theosofen, wicca’s etc.) opvattingen over “leven” na de dood & het hiernamaals (“the Summerland”). Bv. astrale lichamen, aura’s...

mythologie, religie, filosofie

- Grote waaier aan opvattingen over leven na de dood en hiernamaals.
- Opvattingen gerelateerd aan godsconcepten en visie op menselijke natuur.
- Bv. Oude Egypte: pas na de dood wordt de persoonlijkheid – de *ba* – ten volle gerealiseerd en verenigd met de *ka*, een soort andere helft van de menselijke natuur, die de *ba* doorheen het hiernamaals gidst.
- Griekse mythologie: “beter een slaaf op aarde dan een koning in het dodenrijk” (Achilles) – eerder ellendig leven als een ‘schaduw’.

- Geloof in een onsterfelijke ziel die eeuwig gelukkig kan zijn, komt eerder laat.
- Opvatting dat het bestaan van de ziel in het hiernamaals belangrijker is dan het leven “in” een lichaam op aarde: Orphisme (zesde eeuw), pythagoreïsch, platonisch, deels christelijk.
- Filosofische en religieuze argumenten pro bestaan van de ziel en onsterfelijkheid, bv. Plato: herinneringen aan wiskundige waarheden; de ziel als “levensprincipe”. Descartes: ik kan me inbeelden geen lichaam te hebben, zelfs me niet op een plaats te bevinden, maar ik kan niet denken dat ik niet kan denken; dus ik denk, dus ik besta, en de essentie van dat denken hoeft niet materieel of lichamelijk te zijn. Kant: onsterfelijkheid is een postulaat van de praktische rede; de ziel is onsterfelijk omdat moraliteit erop is gebaseerd.

De mythologische en religieuze opvattingen, en strikt filosofische argumentaties, zijn allen zeer betwistbaar en uiteindelijk niet overtuigend, zeker niet in het licht van de moderne cognitieve- en neurowetenschap.

Er zijn geen pogingen om een testbare hypothese te formuleren, noch formuleert men methodologische overwegingen.

Bovendien: onderling allemaal tegenstrijdig.

Wat wordt dan wel empirisch beweerd over leven na de dood?

Reïncarnatie (transmigratie, metempsychose, palingenese, wedergeboorte)

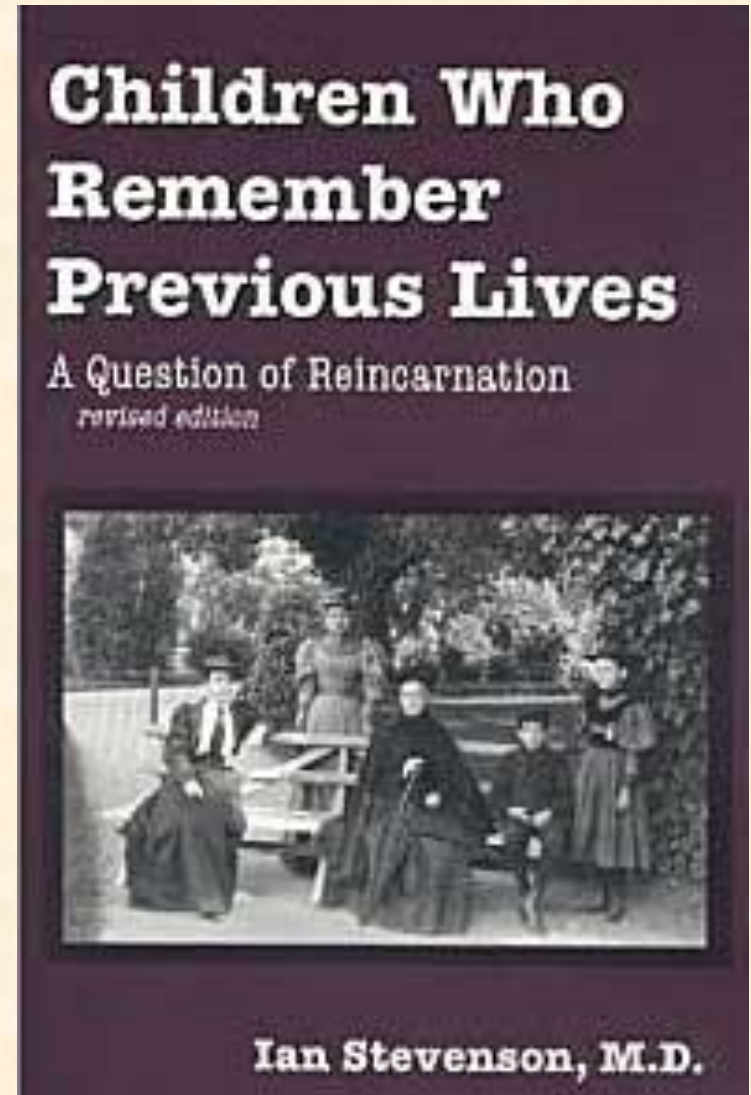
- Vermoedelijke oorsprong: India, misschien prehistorisch
- “ziel” van overledene komt in pasgeborene (of na bepaald aantal dagen)
- Niet in Homeros, noch bij Hesiodos, niet in Oud Testament
- Wel in Orphisme en Pythagoras
- In aziatische traditie: continue herhaling van ellende en lijden op aarde (de ziel moet aan de cyclus ontsnappen). Bij Pythagoras eerder iets positief: mogelijkheid om de ziel te zuiveren en perfectioneren (de ziel moet zich met God verenigen.)

- Plato schrijft er veel over, Plotinus geloofde er in, evenals enkele joodse en christelijke sekten. In het westen weinig populair, hoewel sommigen er sympathiek tegenover stonden (bv. Leibniz)
- Wat zijn de actuele, empirische argumenten?
- Kinderen die op zeer jonge leeftijd buitengewoon begaafd zijn; het *déjà vu* fenomeen; herinneringen, soms onder hypnose, aan een vorig leven; kinderen die informatie hebben die ze niet op ‘normale’ wijze zouden hebben kunnen verkrijgen.

Ian Stevenson (University of Virginia)

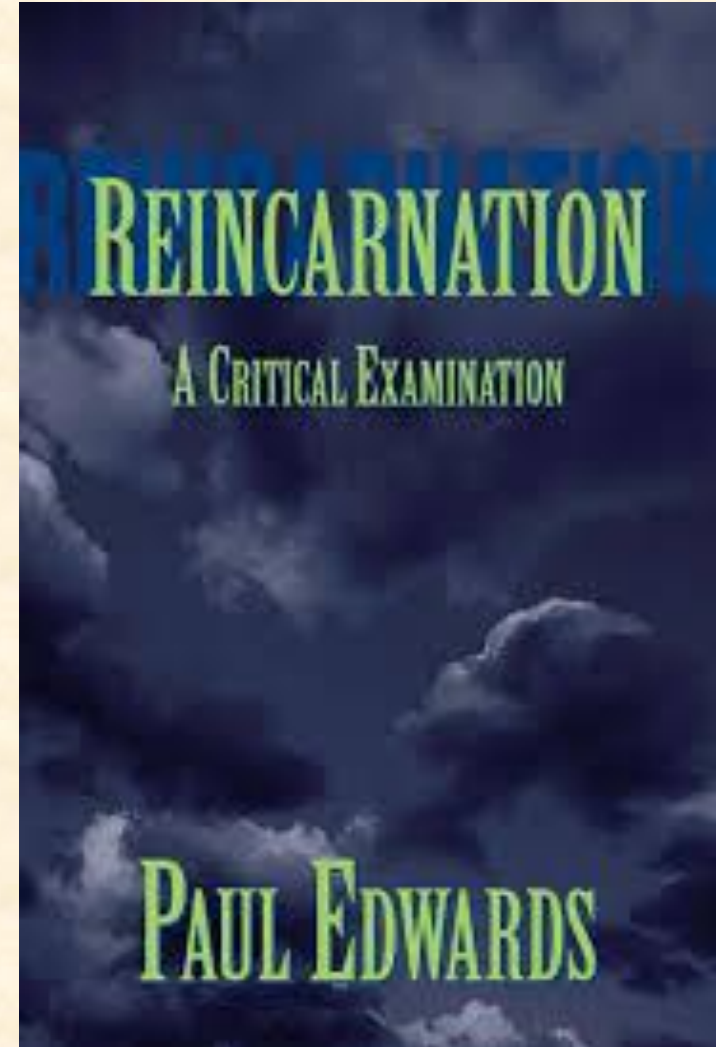
- Verzamelde duizenden cases van kinderen die gereïncarneerd lijken te zijn. Vergeleek geboortevlekken, verwondingen, plaatsen, namen, fobieën, bijzondere talenten, doodsoorzaken...
- Belangrijkste boek: 2,268-pagina's, two-volume *Reincarnation and Biology: A Contribution to the Etiology of Birthmarks and Birth Defects* (1997).
- Dacht dat erfelijkheid & omgeving geen afdoende verklaring bieden voor ziekten, persoonlijkheid, talenten....

- Stevenson gaf nooit aan ondubbelzinnig in reïncarnatie te geloven, maar hij beweerde wel dat er “personality” en “memory transfer” mogelijk is.
- In het bijzonder met betrekking tot mensen die een gewelddadige dood zijn gestorven. (61% van de kinderen die hij onderzocht)
- Lezing: <https://www.youtube.com/watch?v=PbWMEWubrK0>
Zie vanaf 20:48

Stevenson's belangrijkste criticus was de filosoof Paul Edwards, die aangaf dat:

- Stevenson eerlijk maar lichtgelovig was;
- dat Stevenson suggestieve vragen stelde;
- dat de kinderen of hun ouders S. bedrogen;
- Dat de vertalers zelf geloofden in reïncarnatie;
- Dat S. sterk onderhevig was aan *confirmation bias* (cases die niet indicatief waren voor reïncarnatie negeerde hij);
- Dat in culturen waar men in reïncarnatie gelooft, geboortevlekken e.d. sowieso als “bewijs” van reïncarnatie worden beschouwd;

- Dat zijn gevalstudies vaak flinterdun waren; gebaseerd op anekdotes van dubieuze getuigen.
- Stevenson had de juiste wetenschappelijke geloofsbrieven, maar hanteerde in de praktijk lage wetenschappelijke standaarden. (cf. Arthur Conan Doyle over “spiritualism”)
- De meeste van zijn cases kwamen voor in gebieden waar men in reïncarnatie gelooft...
- Waar het geloof in reïncarnatie niet populair is: nauwelijks gevallen.
- De kinderen bleken de verhalen te vertellen in de verwachting gesteund te worden door de familie van de overledene (die steun werd ook vaak gegeven). Die families leven vaak ook dicht bij elkaar; de kinderen zijn geïnformeerd.
- Uiteindelijk: niets overstijgt het anekdotische niveau.

Het lijkt erg
'oneconomisch' om
reïncarnatie in te roepen
als verklaring voor het
type verhalen zoals
verzameld door
Stevenson. In acht
genomen dat er degelijke
alternatieve verklaringen
zijn: scheermes van
Occam toepassen.

**KEEP
CALM
AND USE
OCCAM'S
RAZOR**

Reïncarnatie lost niets op: als een kind een fobie heeft voor Japanners, en de “verklaring” is dat het in een vorig leven een soldaat was en gesneuveld is in de oorlog met Japan, is daarmee de fobie “verklaard”?

Of is het slaapverwekkend vermogen van een slaapdrankje ook afdoende verklaard door het toe te schrijven aan een slaapverwekkende substantie in het drankje? (Molière)

Bovendien: het ene raadsel (hoewel?) wordt dan ingewisseld voor een ander: hoe werkt memory transfer? Stevenson lijkt een soort metafysische embryologie te veronderstellen...

Daarmee sluit hij wel aan bij de oude westerse traditie die de “infusie” van de ziel in een embryo of een foetus accepteert.

Het gewicht van de ziel

- Na Descartes werd slechts zelden nog gezocht naar de fysieke locatie van de ziel, of naar de plaats waar lichaam en geest interageren.
- Interessante uitzondering: Duncan Macdougall (1866-1920)

Publicatie Macdougall:

<http://www.ghostweb.com/soul.html>

**SOUL HAS WEIGHT,
PHYSICIAN THINKS**

Dr. Macdougall of Haverhill Tells
of Experiments at
Death.

LOSS TO BODY RECORDED

Scales Showed an Ounce Gone in One
Case, He Says—Four Other
Doctors Present.

Special to The New York Times.

BOSTON, March 10.—That the human soul has a definite weight, which can be determined when it passes from the body, is the belief of Dr. Duncan Macdougall, a reputable physician of Haverhill. He is at the head of a Research Society which for six years has been experimenting in this field. With him, he says, have been associated four other physicians.

- Macdougall redeneerde: als de ziel bestaat (en de zetel is van persoonlijkheid en bewustzijn), dan neemt ze een plek in de ruimte in. Als dat het geval is, dan heeft ze een bepaald gewicht. Daarom: iemand wegen net voor en na zijn dood, kan een indicatie geven van het gewicht van de ziel – en meteen ook een bewijs leveren voor het bestaan ervan.
- Macdougall, samen met twee andere artsen, legde aan tuberculose stervende patiënten op een weegschaal (in Massachusetts). Eerste patiënt: na drie uur en veertig minuten: “the beam end [van de weegschaal] dropped with an audible stroke hitting against the lower limiting bar and remaining there with no rebound. The loss was ascertained to be three-fourths of an ounce” (= 21 gram).

- Daarna: nog vijf patiënten gewogen bij hun dood – maar geen daarvan zo duidelijk als patiënt 1. (o.a. precies moment van dood niet duidelijk, of twee verschillende momenten van gewichtsverlies, of problemen met de weegschaal...)
- Artikel in 1907 in *American medicine*.
- Veel bekritiseerd, diverse verklaringen voor gewichtsverlies. (bv. “laatste adem”; uitstoot vocht? Macdougall ging zelf op de weegschaal liggen en ademde hard uit: geen verschil.)

- Macdougall deed het experiment over met vijftien honden: geen gewichtsverlies. Zijn conclusie: honden hebben geen ziel.
- Iemand suggereerde om het experiment te doen met terdoodveroordeelden: met elektrische stoel inbegrepen in waterdichte glazen kist op weegschaal plaatsen (zo kon er geen evaporatie-probleem zijn). Experiment is niet uitgevoerd.
- Conclusie over Macdougall: niet genoeg data, en te veel onzekerheden om iets zinvols op te leveren.

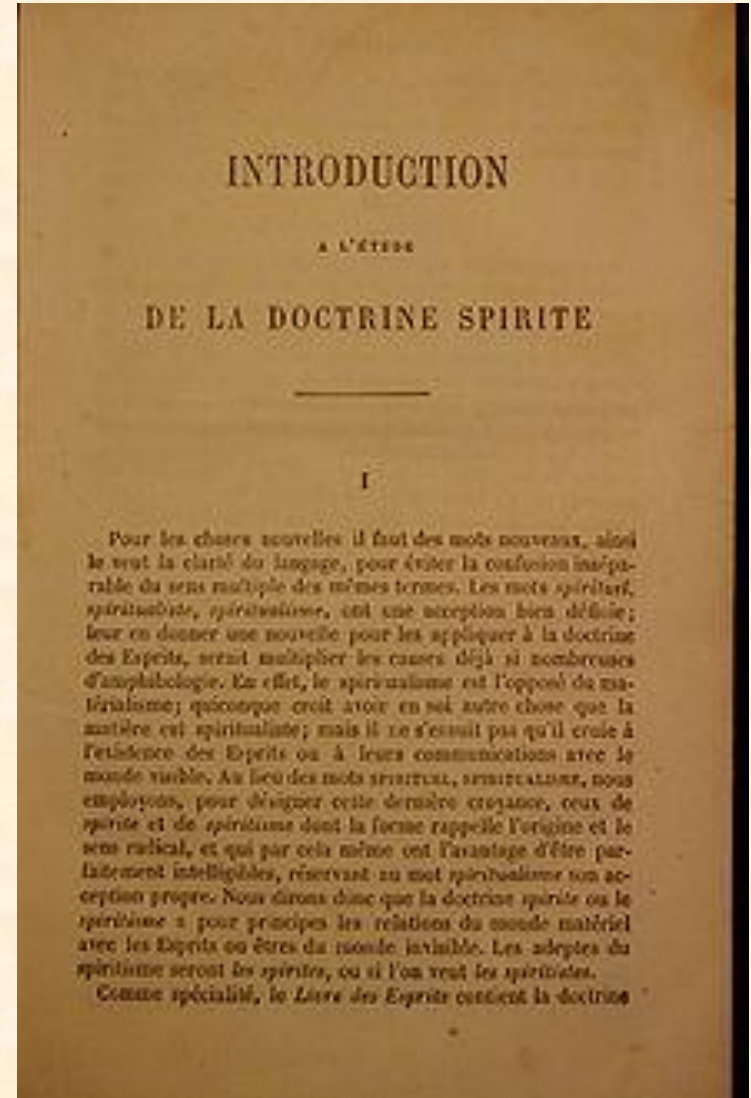
Na Macdougall: meerdere pogingen om de ziel te wegen – de ene al wat meer vergezocht dan de andere. Bv. Gilbert Carpenter: *Physically Weighing the Soul* (1998): denkt dat bij zwangere vrouwen een verschil in gewicht optreedt wanneer de ziel bezit neemt van een embryo. Of Lewis Hollander: woog schapen op het moment dat hij ze ombracht. Ze bleken in gewicht toe te nemen voor enkele seconden... Zijn verklaring (maar niet in zijn artikel): op het moment van de dood krijgt het dier bezoek van meerdere zielen, die de ziel van het dier zelf meenemen...

http://www.scientificexploration.org/journal/jse_15_4_hollander.pdf

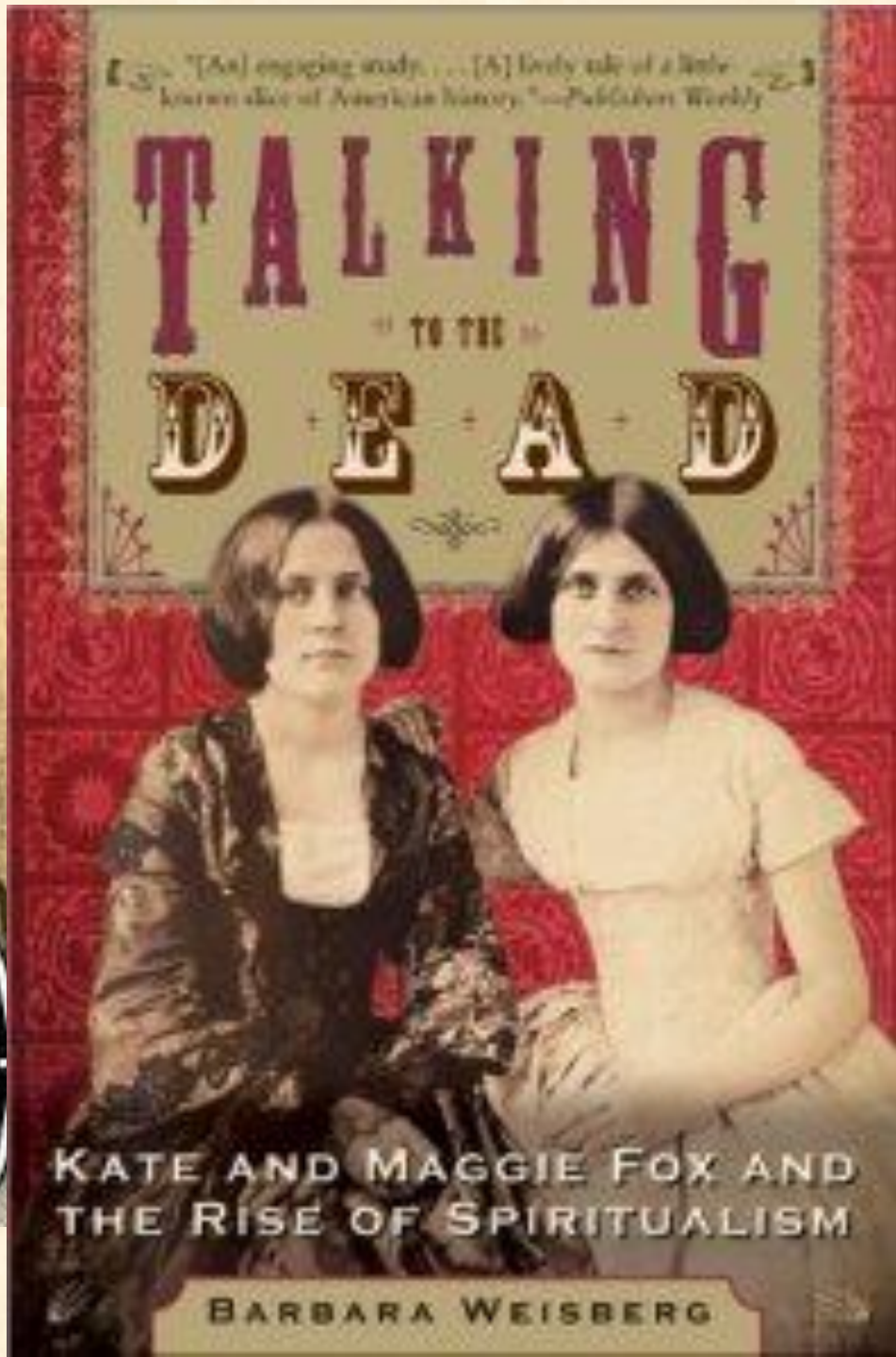
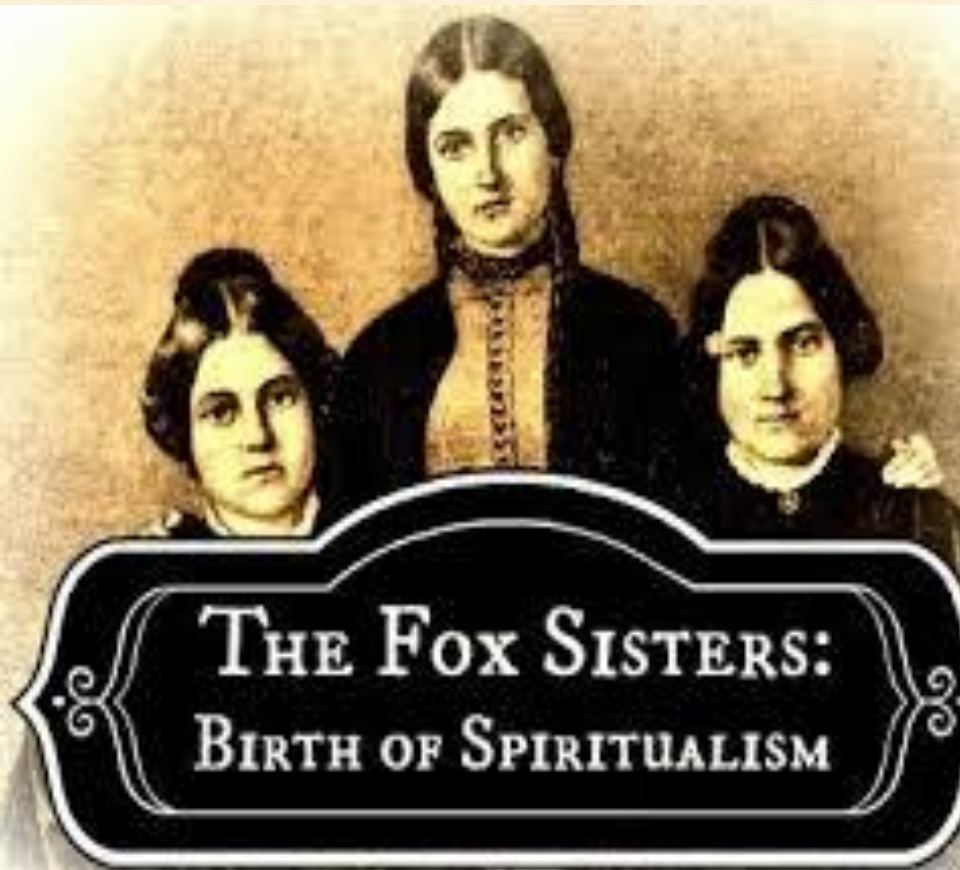
Spiritisme, spoken, mediums & ectoplasma

- Allan Kardec (1804-1869)
Le livre des esprits (1857):
systematisch overzicht van
spiritisme: wat zijn geesten,
hoe er contact mee leggen,
hoe overleeft de ziel, etc.

“eerste generatie” mediums:
lieten klopgeluiden produceren,
belgerinkel, zwevende tafels,
ectoplasma, etc.

voorlopers: the
Fox sisters

Uit de hand gelopen spiritisme: Margery Crandon e.a. (ectoplasma)

Ectoplasma ('buiten' + plasma) slaat op een substantie of spirituele energie die door een medium zou worden afgescheiden of geprojecteerd. Het ectoplasma zou na productie gebruikt kunnen worden voor spirituele wezens om een fysiek lichaam te verkrijgen en zo contact te krijgen met mensen. Via ectoplasma zouden geesten tafels kunnen bewegen, klopgeluiden kunnen maken etc.

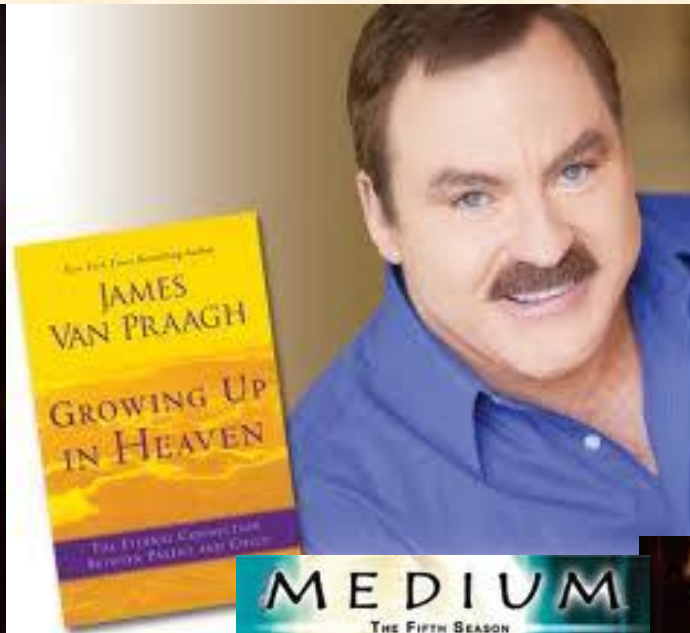
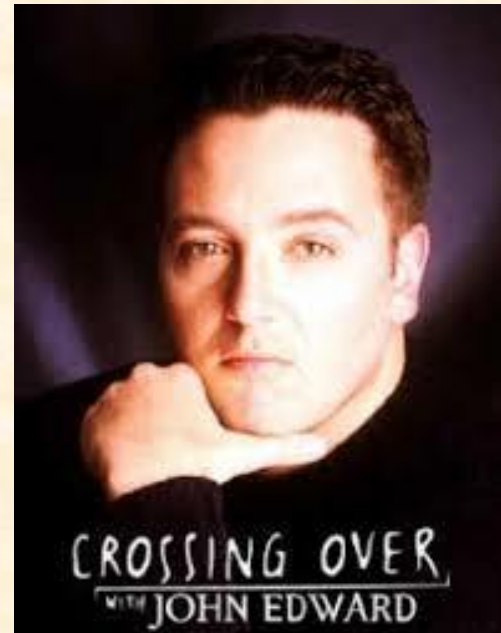

huidige generatie mediums en “channelers”

"Mijn dode oma gaf me raad in een supermarkt"

Babyfluisteraar
Derek Ogilvie
schiet Vlaamse
ouders ter hulp

VILVOORDE - Vanaf aanstaande woensdag zal het Schotse medium Derek Ogilvie (46) gewone kijkers maar ook opvoeders, pedagogen en psychologen verbazen in het vtm-programma 'De Babyfluisteraar', dat hij heeft gemaakt met zestien Vlaamse ouders die een of ander probleem hebben met hun kinderen. Dat hij geen Nederlands spreekt is geen handicap: zijn communicatie met de kinderen verloopt non-verbaal.

In de eerste aflevering zit een Limburgse baby van twee jaar die zijn stoelgang ophoudt. Na dagen moet het jongetje dan toch met veel pijn op z'n potje omdat het niet anders meer kan. De ouders hebben al diverse specialisten geraadpleegd, andere voeding en uiteraard al laxeremiddelen geprobeerd, zonder resultaat op lange termijn. Ogilvie komt tot een verbijsterende vaststelling. De oorzaak van het kakaprobleem is onder meer dat de vader een dode goudvis in het toilet heeft doorgespoeld, een traumatische ervaring voor een kind van twee jaar. Er komen nog meer problemen aan bod: onhandelbare driftkickers, baby's die niet willen eten, die alleen naar de mama luisteren enz. En telkens weet Ogilvie raad. Charlatanerie? Dat de ouders meedoen aan een opgezet spelletje is alvast nog onwaarschijnlijker. Het vreemde is ook dat Ogilvie allerlei details kan opnoemen over zaken die hij niet gezien heeft. Bijvoorbeeld wanneer een ouderpaar voor het laatst seks heeft gehad.

Derek OGILVIE: "Die precieze details geef ik om de sceptici en de ouders te overtuigen dat ik wel degelijk communiceer met de kinderen. Als ik tegen een moeder

Derek Ogilvie observeert de baby's en communiceert met ze zonder woorden.

Foto CJ

zeg dat zij tien jaar geleden, op een zondagmiddag tijdens de vakantie van een paard is gevallen en twee bovenste snijtanden heeft gebroken, heb ik bewezen dat ik geen bedrieger ben. Als ouders daarvan overtuigd zijn, zullen ze ook mijn adviezen toepassen wanneer ik weg ben. Want het zijn uiteindelijk de ouders die het moeten doen."

Leg eens uit wat je ziet of voelt.

"Als je een boek leest, heb je ook een voorstelling van de personages en de omgeving waarin ze zich bewegen. Als ik met baby's werk, krijg ik een beeld of een film door vanuit hun standpunt. Soms een paar woorden, soms namen. Van een kleuterleidster of van andere kinderen. Soms hele conversaties. Ik heb een andere focus dan de meeste mensen. Gerald Gluck, een hersenspecialist in Florida, heeft dat onderzocht en hij stelde vast dat mijn rechter prefrontale cortex - het deel van de hersenen dat moet zorgen voor non-verbale communicatie - extreem actief is als ik met baby's of geesten praat. Slechts 0,3 procent van de mensen heeft dat."

Wat deed je vlak na je studie aan de universiteit?

"Ik heb eerst een muziekwinkel gehad. Daar stak ik veel energie in. Zes, zeven dagen per week werken, ten koste van mijn sociaal leven. Ik heb mijn bedrijfje verkocht aan Hohner en ben in de barbusiness gegaan. Ineens had ik een sociaal leven en veel succes. Dan ga je zweven. Dikke auto's, een kast van een huis, een relatie. Dan heb ik de vergissing begaan om mijn bedrijf te snel te willen laten groeien. Ik opende een nachtclub. Dat werd een ramp, waardoor mijn zaak failliet ging."

Was je je toen niet bewust van de bijzondere gave die je bezit?

"Van sinds mijn negende was ik er mij bewust van dat ik dat kon maar ik heb dat gedurende jaren verdrongen want als je opgroeit in Paisley, in Schotland, en je beweert dat je dode mensen ziet en dat je homo bent, dan schiet je daar niks mee op. Je krijgt op school alleen maar een pak slaag. Ik heb daar onder geleden. Op mijn achttiende ben ik er onderdoor gegaan. Negen

maanden hulp gehad van een psycholoog omdat ik het niet aankon. Na mijn faillissement ging het me ook een tijd heel slecht. Ik heb in 2000 een poos van de bijstand geleefd, 60 euro per week plus mijn huishuur. Dat kon ik niet lang volhouden natuurlijk. En toen overleed mijn grootmoeder. In een supermarkt kwam ze naar me toe en ze zei: 'Ga werken bij een radiostation.' Enkele maanden later had ik mijn eigen radioshow. Daarna kon ik schrijven voor kranten en zo rolde ik van het een in het ander: shows op tv, mijn eigen tv-series. In Nederland heb ik vier jaar een tv-programma gemaakt en theatershows. Daarvan is in Vlaanderen ook een en ander uitgezonden en zo ben ik hier terechtgekomen voor een serie met Vlaamse ouders die problemen hebben met hun baby."

Raymond DE CONDÉ

i 'De Babyfluisteraar', vtm, woensdag, 21.50 uur

Films, foto's, geluiden

Bv. Het spook van Hampton court:

- <https://www.youtube.com/watch?v=7sjzjyfPJqA>
- Geluiden – EVP (electronic voice phenomena; ‘bandstemmen’): Konstantine Raudive: *Breakthrough: An Amazing Experiment in Electronic Communication with the Death* (1971) – 70.000 ‘voice-texts’.
- Bv: <http://www.evp-voices.com/html/index3.html>

Fotografie: pionier: William H. Mumler (1832-1884)

- <http://www.photographymuseum.com/mumler.html>
- Boston; etser, amateur-fotograaf. Dacht zijn overleden neef te zien op een zelfportret. Maakte daarna tientallen foto's waarop geesten te zien zijn.
- Gaf aanleiding tot ontstaan “spirit photography”; vooral geliefd bij mensen die een naaste hadden verloren tijdens de Amerikaanse burgeroorlog.
- Werd ontmaskerd door P.T. Barnum: ‘geesten’ waren echte mensen, en Mumler bleek zelfs te hebben ingebroken om foto's te stelen. Barnum maakte zelf vergelijkbare foto's, om aan te tonen hoe makkelijk het was.

Foto's van
Mumler – bv. de
vrouw van
Abraham Lincoln
met de geest van
haar man

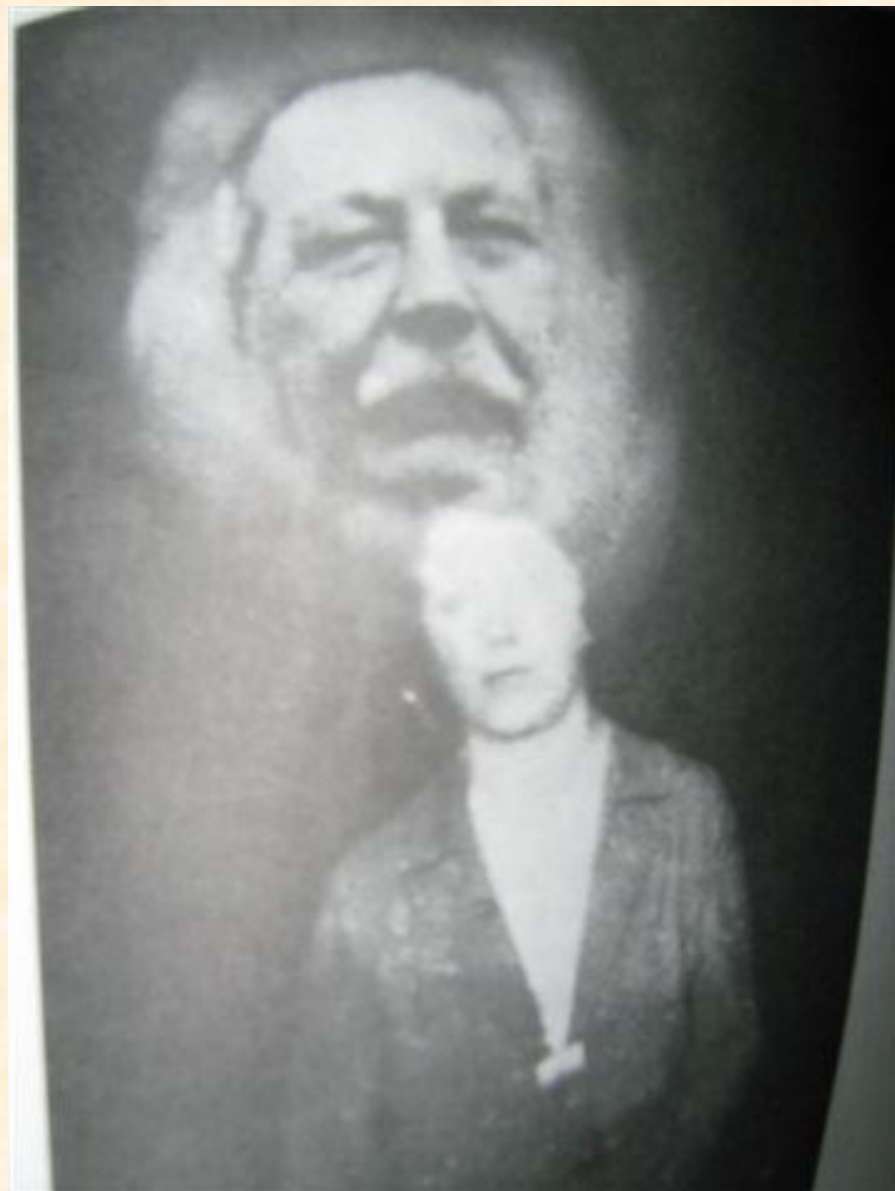
nota: in die tijd
konden foto's
volgens de
gangbare opinie
niet 'liegen'.

THE CASE FOR SPIRIT PHOTOGRAPHY

ARTHUR CONAN DOYLE

recente foto's

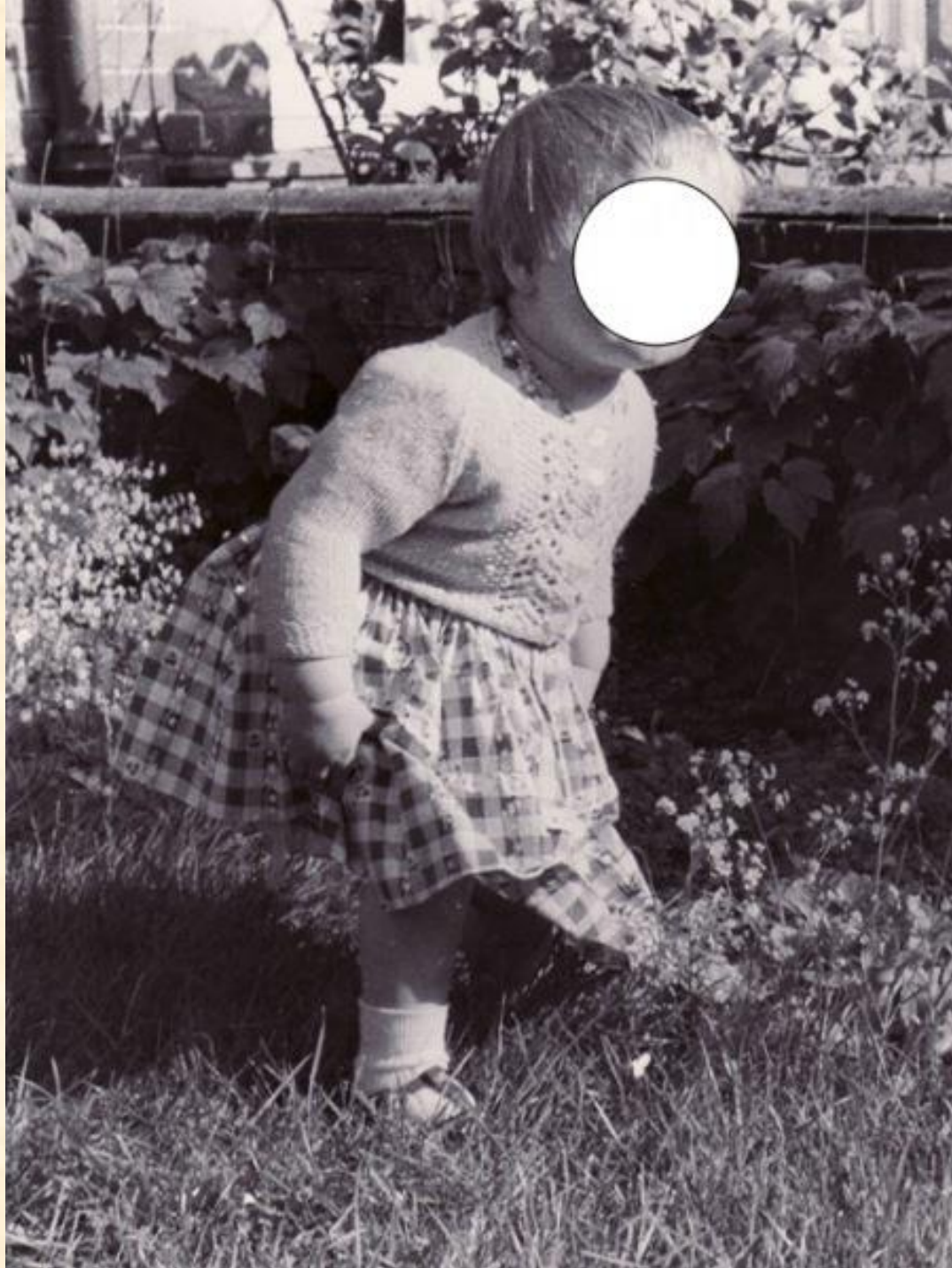

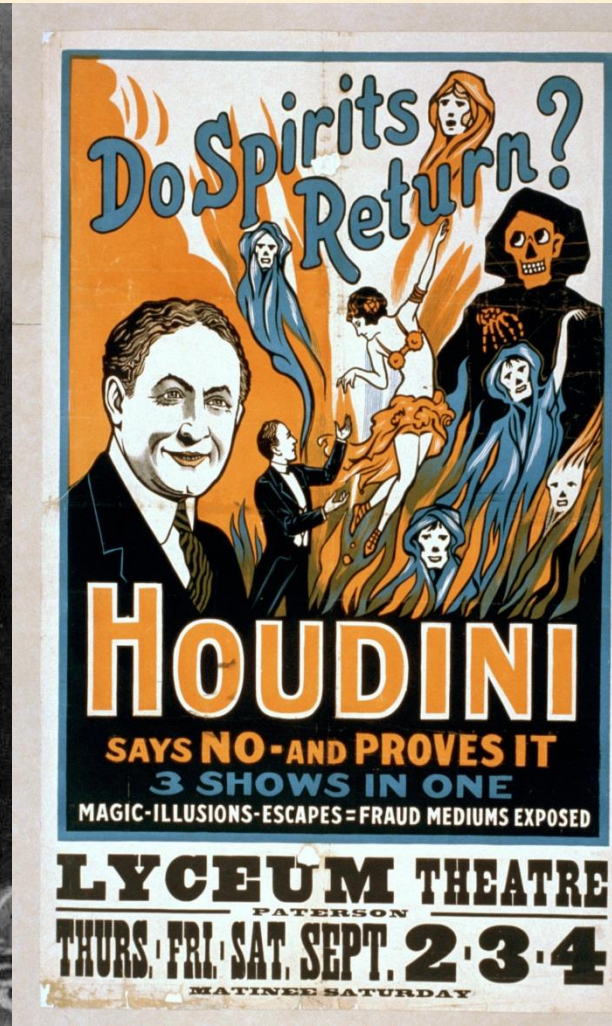

Onderzoek door goochelaars, mentalisten & ontsnappingskunstenaars

- Hot reading
- Cold reading
- Shotgun approach
- Forer effect: zie astrologie test Forer, Dr Fox lecture etc.

Bv. James Van Praagh:

<https://www.youtube.com/watch?v=t07UzTcApMI>

Bertram Forer:

“You have a need for other people to like and admire you, and yet you tend to be critical of yourself. While you have some personality weaknesses you are generally able to compensate for them. You have considerable unused capacity that you have not turned to your advantage. Disciplined and self-controlled on the outside, you tend to be worrisome and insecure on the inside. At times you have serious doubts as to whether you have made the right decision or done the right thing. You prefer a certain amount of change and variety and become dissatisfied when hemmed in by restrictions and limitations. You also pride yourself as an independent thinker; and do not accept others' statements without satisfactory proof. But you have found it unwise to be too frank in revealing yourself to others. At times you are extroverted, affable, and sociable, while at other times you are introverted, wary, and reserved. Some of your aspirations tend to be rather unrealistic.”

- Stemmen en foto's: pareidolie – betekenis horen in (versterkte) ruis; 'mamma appelsapliedjes'; 'random dots' connecteren.

DS 24/9/2007

André Hazes volgt zijn gezin nog

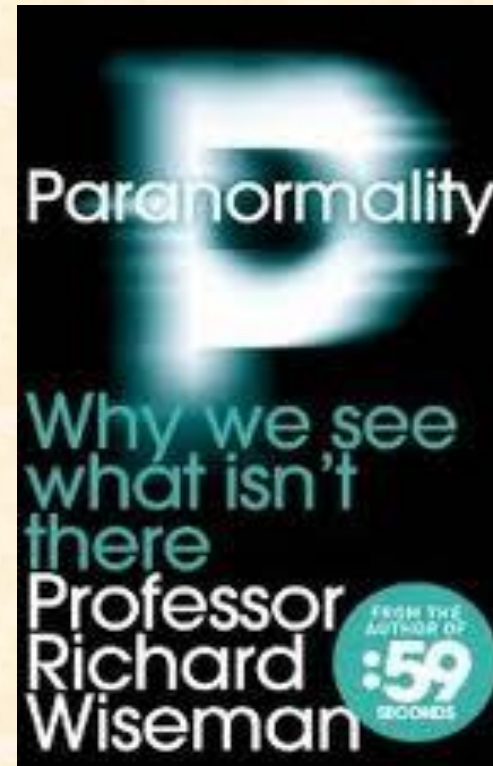
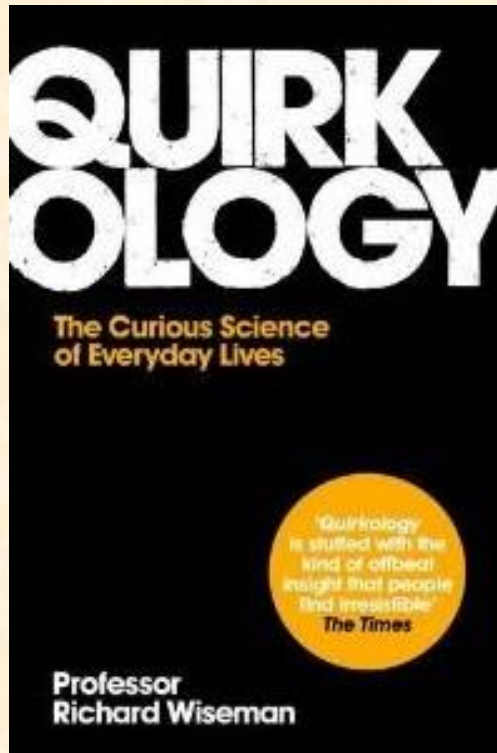
Drie jaar na zijn dood is de Amsterdamse volkszanger André Hazes nog niet helemaal heengegaan. Niet voor zijn fans, en wel zeker niet voor zijn gezin. Volgens zijn weduwe Rachel volgt André haar en zijn zoontje Dreetje nog in alles wat ze doen.

Rachel Hazes wordt nog heel vaak geconfronteerd met de cijfercombinatie 2309, de dag waarop haar beroemde man stierf aan een hartstilstand en heel Nederland in de rouw dompelde. 'Afgelopen zomer nog stonden we bij de incheckbalie op het vliegveld. Woog onze koffer 23,09 kilo. Dat kan geen toeval zijn.'

Vgl. Houdini die na zijn dood zijn vrouw zou
‘contacteren’. Werkte niet, maar wat als zijn
vrouw ‘redeneerde’ zoals de vrouw van André
Hazes?

Richard Wiseman e.a.: infrasound

<http://www.richardwiseman.com/resources/Something-in-the-Cellar.pdf>

YES

OUIJA

MYSTIFYING ORACLE®

NO

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ

1234567890

GOOD BYE

“If there really is an afterlife, I'll bet the best way to contact it is through a plastic, mass-produced board game from Milton Bradley!”

Mad Magazine

- Communicatie mislukt wanneer het bord ongemerkt wordt omgedraaid, of wanneer deelnemers geblinddoekt zijn (met een waarnemer die de ‘antwoorden’ noteert).
- Ideomotorisch effect

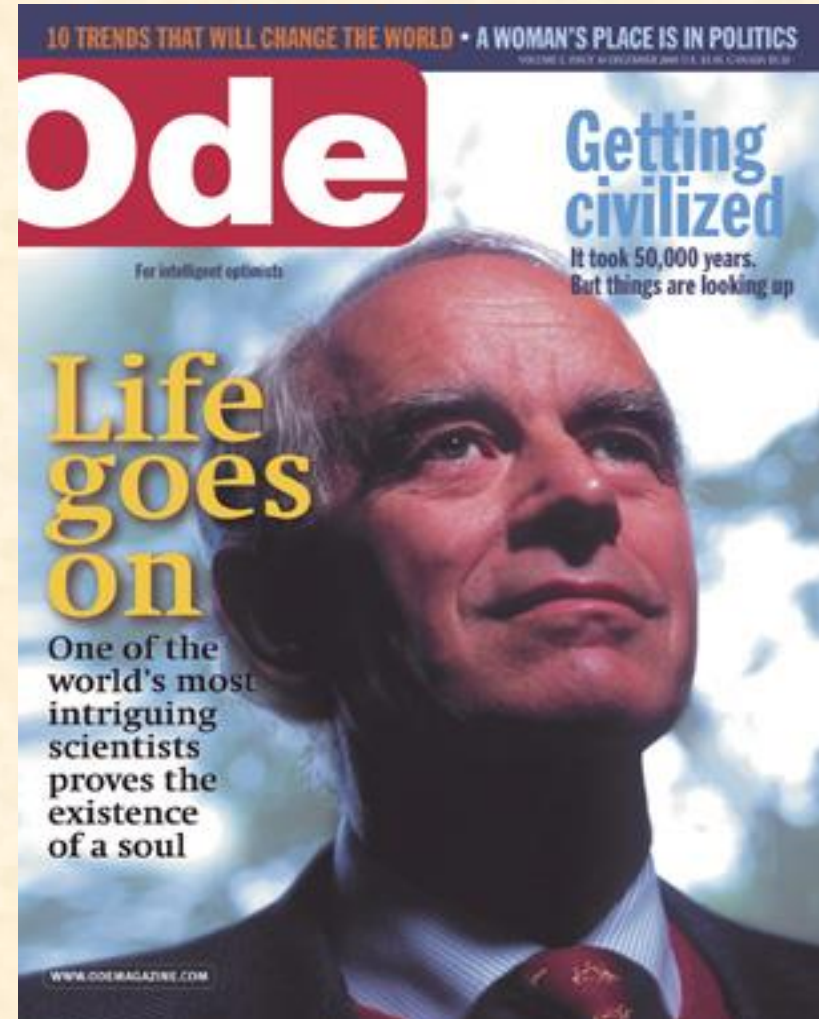
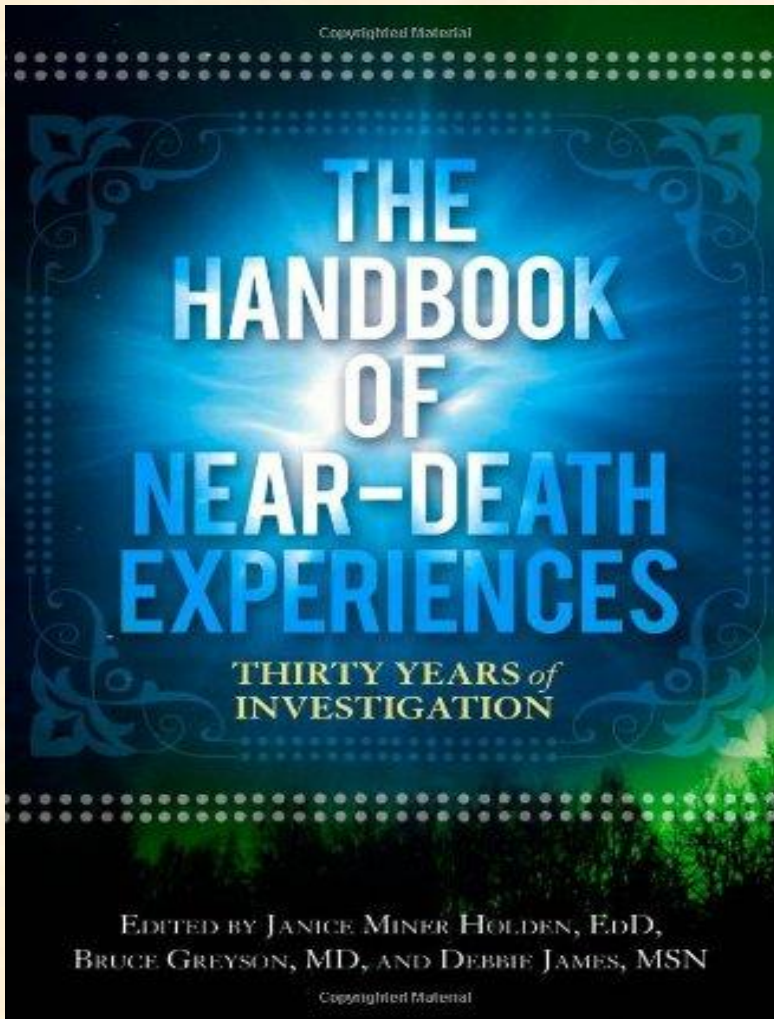
bijna-doodervaringen

- BDE: diverse ‘symptomen’, waarvan een uittrekking er een kan zijn (naast overleden geliefden zien, bijzondere personen, overzicht van het eigen leven, mystieke of ‘oceanische’ gevoelens etc.)
- Volgens eerste teksten erover - Elisabeth Kübler-Ross, Raymond Moody – zijn BDE steeds positief (mensen geven achteraf aan niet terug te willen keren). Maar andere studies wijzen erop dat 15% aangeeft het vreselijk te vinden. (Zelfs met martelingen door demonen e.d.)

Nogmaals Occam's razor...

- Symptomen van een BDE kunnen ook opgeroepen worden door drugs, anesthesie, breinchirurgie; piloten die een snelle versnelling ondergaan e.a.
- Getuigenissen vaak (lang) na eigenlijke ervaring: minder betrouwbaar, meer constructie
- Alles wijst erop dat de symptomen kunnen worden toegeschreven aan toestand van het brein tijdens bijzondere momenten (ziekte, zuurstofgebrek, chemisch onevenwicht, drugs etc.)

Janice Holden (Texas University): test met laptop bij uittredingen: geen positief resultaat. Conclusie van haar onderzoek: er is niets bovennatuurlijks aan BDE en uittredingen. Geheel in strijd met Pim Van Lommel e.a.

ANTWERPEN — Door een stom toeval zijn artsen van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen erin geslaagd om de hersenactiviteit tijdens een buitenlichamelijke ervaring in kaart te brengen. Dat is nooit eerder gebeurd. Het team van professor Dirk De Ridder had een hersenimplantaat ingebracht bij een patiënt om hem van zijn oorsuizingen af te helpen. Maar tot ieders verrassing wekte de stimulatie bij de man het gevoel op dat hij uit zijn lichaam trad. «De hersenscans die we maakten terwijl we diezelfde ervaring opnieuw uitlokten, tonen een netwerk van plaatsen in de hersenen waar het zelfbewustzijn zich dus bevindt», zegt de neurochirurg. Of om het anders uit te drukken: hij heeft voor het eerst de ziel in beeld gebracht.

GUY VAN VLIERDEN

Buitenlichamelijke ervaringen — het gevoel dat je lichaam zich ergens anders bevindt dan waar het werkelijk is — zijn lang afgedaan als fantasie. Maar intussen is de wetenschap er toch al een tijdje achter dat het fenomeen wel degelijk bestaat. Een sluitende verklaring is er nog niet, al staat wel vast dat het om een soort kortsluiting tussen de zintuiglijke waarnemingen en het bewustzijn gaat. Soms ziet de persoon z'n eigen lichaam zelfs vanop een afstand — *autoscopie* heet dat dan. Spontane buitenlichamelijke ervaringen doen zich vaak voor in de schemerzone tussen waken en slapen en bij patiënten die ooit een hersentrauma opliepen. Maar ze zijn ook doelbewust op te wekken met bepaalde geneesmiddelen en drugs, visuele stimulatie en elektromagnetische pulsen. Dat laatste is dus in Antwerpen gebeurd, al was het eigenlijk helemaal niet de bedoeling.

KORTSLUITING

«We behandelden een 63-jarige Deense patiënt tegen oorsuizingen», vertelt professor De Ridder. «Daartoe plantten we een elektrode in zijn hersenen in, waarmee we vervolgens verschillende vormen van stimulatie toepasten.» Op zeker ogenblik reageerde de patiënt raar. «Hij werd heel stil, ging wazig kijken en kreeg grotere pupillen. Toen zei hij met schrik in de stem: 'Het voelt net alsof ik uit mijn lichaam treed.'»

”
De patiënt werd heel stil, ging wazig kijken en kreeg grotere pupillen. Toen zei hij met schrik in de stem: 'Het voelt net alsof ik uit mijn lichaam treed'

PROFESSOR DIRK DE RIDDER

Eerst hadden wij nog zoiets van: 'Ja, dat zal wel!' Maar al vlug bleek dat het fenomeen telkens terugkwam bij één welbepaalde stimulatie. De schrik verdween en onze patiënt kon rustig vertellen wanneer het zich voordeed en wanneer niet. De buitenlichamelijke ervaring duurde telkens een 15-tal seconden en stopte dan, ook als de stimulatie aanhield. Alsof het lichaam op den duur merkt dat er een kortsluiting is en die corrigeert. Autoscopie deed zich echter niet voor.»

VERDER ONDERZOEK

De Ridder, die nooit eerder met het verschijnsel geconfronteerd was, maar uit persoonlijke inte-

resse al wel één en ander over buitenlichamelijke ervaringen had gelezen, vroeg de patiënt vervolgens om mee te werken aan een experiment. Samen met wetenschappers van de KU Leuven wekten ze de gewaarwording doelbewust terug op terwijl ze scans van de hersenactiviteit maakten. «Daaruit bleek een verhoogde activiteit in een heel netwerk van hersenlocaties. Tot nu toe was enkel bekend dat er iets gebeurt op de verbinding tussen de voorste en achterste hersenhelft.»

De bevindingen van de Vlaamse wetenschappers, die intussen in het vakblad *New England Journal of Medicine* zijn gepubliceerd, zullen ongetwijfeld bijdragen tot een beter begrip van buitenlichamelijke ervaringen. «Maar ze leren ook veel over de lichamelijke grondslag van ons zelfbewustzijn», zegt De Ridder, «de ziel zoals sommigen dat noemen.» Of de patiënt uiteindelijk ook van zijn oorsuizingen is afgehaakt? «Dat is het grote drama van het verhaal», zucht de neurochirurg. «Nee, onze behandeling heeft bij hem niet gewerkt. Meestal kent de methode wel succes, maar het blijkt moeilijker naarmate de patiënt al langer last heeft.» De Ridder is intussen wel van plan om zich verder in buitenlichamelijke ervaringen te verdiepen. «Als ik er toestemming voor krijg, zou ik ze graag ook bij andere patiënten proberen op te wekken.»

HLN 05/11/07

© Original Artist
 Reproduction rights obtainable from
 www.CartoonStock.com

Next, I remember looking down at my body, and my kids fighting over the will.

Out of body experiences door stimulatie van breinregio's

A PRESENCE BEHIND

Stimulation of the **left angular gyrus** gave the patient a sensation of a shadowy person lurking behind.

The shadowy figure is actually a perceived double of the self.

Source: Dr. Olaf Blanke

OUT-OF-BODY

Stimulation of the **right angular gyrus** resulted in an out-of-body experience, as if the patient were floating from the ceiling, looking down at herself.

Graham Roberts/The New York Times

Out-of-body without the death bit ✖

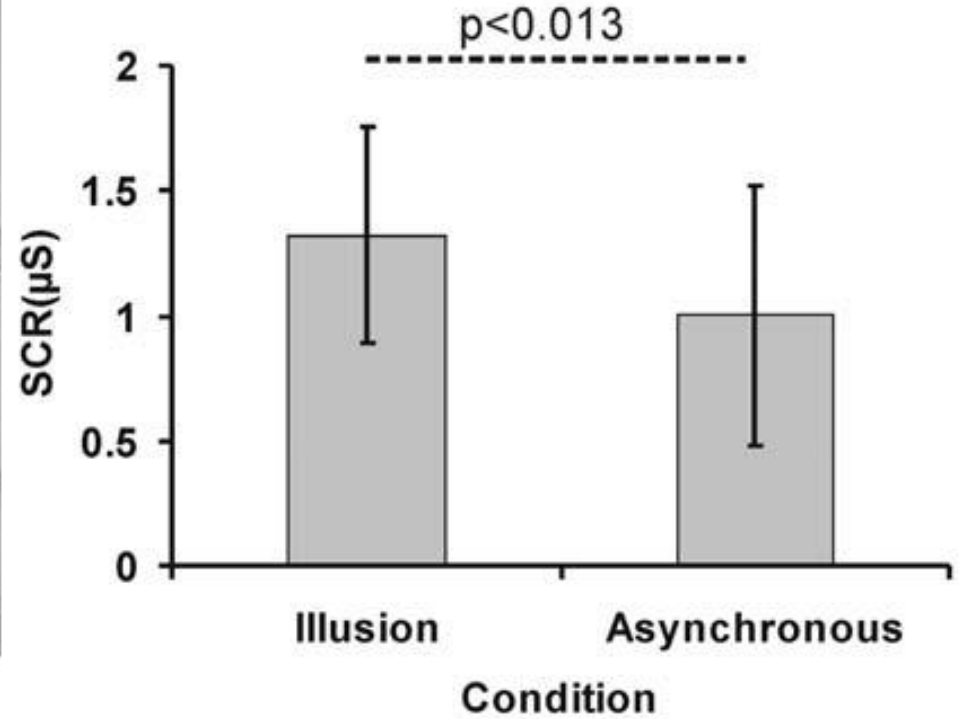
YOU no longer have to dice with death to have an out-of-body experience. Anyone can now have the eerie sensation of leaving their body, thanks to an experimental procedure developed by researchers at University College London. It provides the best proof yet that people who claim to have left their bodies during surgery, say, are imagining the experience.

The key to creating an artificial

out-of-body experience is to scramble a person's visual and touch sensations, tricking their brain into perceiving that they are somewhere else. To do this, Henrik Ehrsson filmed seated volunteers from behind and fed the footage live into headsets so they were viewing themselves, but from an unfamiliar angle. Next, Ehrsson prodded the volunteers in the chest with a plastic rod

while simultaneously prodding a second rod at the camera. For the volunteers, the combined effect of appearing to watch "another" person being prodded, while they themselves felt the prod, gave them the spooky sensation they were watching their own bodies from a distance (*Science*, DOI: 10.1126/science.1142175).

Even though they knew it was them, it made them feel totally disembodied. "It gives you a very strong sensation you're sitting somewhere else," says Ehrsson.

A**B**

Dick Swaab over Pim Van Lommel: “De buitenissige hypothese van Van Lommel is totaal onwetenschappelijk, terwijl er voor ieder aspect van bde een goede verklaring vanuit het hersenonderzoek is. Een uittreedervaring is op te wekken door stimulatie van de plaats waar de temporaalkwab, die zeer gevoelig is voor zuurstoftekort, en de pariëtaalkwab bij elkaar komen. Als hier, in de gyrus angularis de verwerking van de informatie uit de spieren, van het evenwichtszintuig en van het zien wordt verstoord, dan krijg je het gevoel uit je lichaam te treden en te zweven.” (Wij zijn ons brein, 2010, pag. 365)

Gary Schwartz: “afterlife experiments”

- <http://www.drgaryschwartz.com/>
- Doet onderzoek naar mediums en verklaart dat sommige “echt” zijn (bv. wat betreft onderzoek mediums naar onopgeloste moorden; inschatten doodsoorzaak geliefden etc.).
- Studie van ‘klanten’ van sommige mediums: ca. 70% geeft aan dat ‘readings’ accuraat zijn.
- Bekritiseerd door Ray Hyman, R. T. Carroll e.a.: slechte methodologie, wensdenken, geen inzicht in Forer effect, subjectieve validatie, randomness etc.

conclusie

- Leven na de dood: onmogelijk om het uit te sluiten, maar bewijslast lijkt bij de *believers* te liggen.
- ‘bewijzen’ en indicaties tot nu toe: weinig overtuigend.
- Wijd verspreid geloof erin: lijkt eerder aspect van Theory of Mind en diverse andere psychologische mechanismen.
- Bovendien: soms ontstellende menselijke lichtgelovigheid wat dit betreft (bv. [clip 11 year old went to heaven](#))
- Maar uiteraard: je weet maar nooit...:

Heaven

I'm starting to rethink this whole Agnostic thing